

Kulturutskottets betänkande

1980/81:2

med anledning av motion om översyn av almanackans namnlängd

Motionen

I motion 1979/80:861 av Wivi-Anne Cederqvist (s) och Birgitta Johansson (s) yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om en översyn av den svenska almanackans namnlängd så att den överensstämmer med nutida namnskick och att vid ovannämnda översyn även Menlösa barns dag borttas.

Motionärerna lämnar i motionen uppgifter om hur namnlängden i almanackan utvecklats sedan mitten av 1700-talet. En omfattande ändring av namnlängden genomfördes 1901, men därefter har endast få ändringar gjorts. Av yrkandet i motionen framgår att motionärernas önskan är att namnlängden i almanackan skall överensstämma med nutida namnskick. Vad beträffar Menlösa barns dag, som särskilt nämns i yrkandet, uttalas att dagens barn och ungdom inte förstår varför en sådan dag finns i almanackan och vidare att speciellt de barn som råkar födas på denna dag ofta blir "tråkade" av kamrater.

Med hänsyn till att åttio år nu förflutit sedan almanackan senast genomgick en modernisering är det enligt motionärernas mening hög tid att snarast företa en genomgripande översyn av namnlängden.

Tidigare riksdagsbehandling

I motion 1975/76:364 yrkade Bo Turesson (m) på en översyn av almanackans namnlängd.

Motionen avstyrktes av kulturutskottet och avslogs av riksdagen. Utskottet anförde följande i betänkande 1976/77:4:

I oktober 1747 beviljades Vetenskapsakademien av Kungl. Maj:t ensamrätt att ge ut almanackor fr. o. m. år 1749. Några närmare föreskrifter om privilegiets utövande utfärdades inte i privilegiebrevet och har, enligt uppgift i propositionen 1969:66, inte heller meddelats senare. Privilegiet som med stöd av en bestämmelse i tryckfrihetsförordningen upprepade gånger förnyats för 20 år i sänder har numera upphört att gälla.

Den i almanackan införda namnlängden genomgick för ungefär 75 år sedan en genomgripande revision. Genom beslut den 18 maj 1900 stadfäste Kungl. Maj:t nämligen en ny namnlängd i vilken ett stort antal äldre namn utmönstrats och ersatts med andra. Den nya namnlängden infördes i 1901 års almanacka. Den har därefter under årens lopp genom beslut av Kungl. Maj:t ändrats på några enstaka punkter.

Motionärens önskemål är att almanackan såvitt möjligt alltid skall innehålla de vanligaste namnen. För att detta önskemål skall bli uppfyllt bör

man enligt motionären fortlöpande revidera namnlängden.

Utskottet vill med anledning härav först framhålla att det redan i samband med den namnlängdsrevision som genomfördes vid sekelskiftet från olika håll framförts kritik mot tanken att ändra namnlängden. En kritiker betonade den gamla namnlängdens kulturhistoriska värde, en annan underkände tanken att namnlängdens uppgift skulle vara att ge vägledning vid val av namn. Med hänvisning till de snabba växlingarna i namnskicket framhölls det också som orimligt att namnlängden skulle revideras med relativt korta mellanrum, exempelvis vart tionde år. Ytterligare en synpunkt som också framförts i den offentliga debatten är att antalet dagar är långt mindre än antalet vanliga förnamn. Även om man förser varje dag med två namn – exempelvis ett kvinno- och ett mansnamn – blir det många vanliga namn som inte kan få plats.

De praktiska skälen mot en namnlängdsrevision är enligt utskottets mening i och för sig tillräckliga för att motivera ett yrkande om avslag på motionen. Därtill kommer den kulturhistoriska aspekten som enligt utskottets mening inte bör förbises. Ytterligare är det att märka att namnlängden i och med att almanacksprivilegiet löpt ut inte längre kan anses ha samma officiella karaktär som tidigare. Det står nämligen enligt tryckfrihetsförordningen 1 § "varje svensk medborgare fritt att, med iakttagande av de bestämmelser som äro i denna förordning meddelade till skydd för enskild rätt och allmän säkerhet, i tryckt skrift yttra sina tankar och åsikter, offentliggöra allmänna handlingar samt meddela uppgifter och underrättelser i vad ämne som helst". Den som vill ge ut en almanacka har alltså möjlighet att göra detta och då också att själv bestämma vilken namnlängd han vill låta flyta in i denna almanacka.

Utskottet

Som framgår av det föregående behandlade utskottet vid riksmötet 1976/77 en motion om en översyn av almanackans namnlängd. Utskottet avstyrkte motionen och motiverade detta med flera olika skäl. De snabba växlingarna i namnskicket och den omständigheten att antalet dagar på året är långt mindre än antalet vanliga förnamn angavs som praktiska skäl som enligt utskottets uppfattning i och för sig var tillräckliga för att motivera ett avslagsyrkande. Utskottet framhöll vidare att den kulturhistoriska aspekten inte fick förbises. Slutligen påpekades att den ensamrätt att ge ut almanackor som tidigare innehafts av Vetenskapsakademien numera upphört och att almanackans namnlängd därmed inte längre kan anses ha samma officiella karaktär som tidigare. Var och en som vill ge ut en almanacka är enligt tryckfrihetsförordningen berättigad att göra detta och kan därmed själv bestämma vilken namnlängd han vill införa i denna almanacka.

Utskottet har inte funnit anledning att ändra uppfattning i den föreliggande frågan. Utskottet avstyrker därför motion 1979/80:861.

Utskottet hemställer
att riksdagen avslår motion 1979/80:861.

Stockholm den 21 oktober 1980

På kulturutskottets vägnar
KARL-ERIC NORRBY

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Karl-Eric Norrby (c), Tore Nilsson (m), Åke Green (s), Kerstin Anér (fp), Tyra Johansson (s), Ingrid Diesen (m), Olle Eriksson (c), Hans Alsén (s), Lars Ahlmark (m), Catarina Rönnung (s), Anna Eliasson (c), Kerstin Andersson i Kumla (s), Bertil Hansson (fp), Ing-Marie Hansson (s) och Maja Bäckström (s).

